OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LsN Anna-Stiina Tarkka

Lausunto

4.5.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesiliikennelain muuttamisesta (HE 54/2021 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesiliikennelakia muun ohella niin, että se vastaisi hallintolain sääntelyä julkisista kuulutuksista. Esityksessä ehdotetaan myös, että tietyillä vesikulkuneuvoilla liikkuvilta voitaisiin turvallisuussyistä kieltää pääsy sulkukanavalle tai heidän pääsyään siihen voitaisiin rajoittaa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi selvennyksiä rekisteröintirikkomuksia ja nopeusrajoitusten rikkomisia koskevaan sääntelyyn. Useat ehdotetun lain muutoksista täsmentäisivät Liikenne- ja viestintäviraston määräyksenantovaltuuksia. Esityksen tavoitteena olisi lisätä vesiliikenteen turvallisuutta ja helpottaa lain valvontaa käytännössä.

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa liikenne- ja viestintäministeriölle lausunnon, joka on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa (5.2.2021, VN/14341/2020).

Oikeusministeriö lausui julkisia kuulutuksia koskevista säännöksistä sekä henkilötietojen suojan ja yleisen tietosuoja-asetuksen huomioon ottamisen kannalta, että joidenkin teknisten seikkojen osalta. Oikeusministeriö katsoo, että julkisia kuulutuksia koskevan 102 §:n osalta sen liikenne- ja viestintäministeriölle antama lausunto on otettu esitysluonnoksessa riittävästi huomioon, eikä sillä ole tältä osin enää huomautettavaa.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Sanktiot

Hallinnollisten sanktioiden osalta ehdotuksessa on kyse yksittäisiä tekoja tai laiminlyöntejä koskevista muutoksista melko monimutkaiselta näyttäytyvään, vesiliikennerikosta ja vesiliikennerikkomuksia koskevaan vesiliikennelain 8 lukuun. Yleisesti oikeusministeriö toteaa, että on tärkeää, että seuraamussääntely on selkeää ja valvovien viranomaisten toimesta yksiselitteisesti sovellettavaa. Huomattavaa on myös se, että sääntely koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvaksi katsottavissa toiminnoissa. Seuraamusten oikeasuhtaisuutta ei ole tämän yksittäisiä tekoja tai laiminlyöntejä koskevan muutosesityksen perusteella mahdollisuutta kokonaisuutena arvioida (esim. miksi joistakin teoista liikennevirhemaksu on 70 euroa ja toisista 120 euroa, ja miten nämä seuraamukset suhteutuvat vesiliikennerikoksista tuomittaviin sakkoihin), mutta yksittäisiä sanktiosäännöksiä koskevia muutoksia koskien oikeusministeriö toteaa seuraavaa.

Oikeusministeriö pyysi lausunnossaan tarkentamaan rekisteröintirikkomusta koskevaa pykälää (125 §) siltä osin, keneen velvoite kohdentuu ja voidaanko sanktio yhdestä teosta määrätä useammalle henkilölle. On välttämätöntä, että vesikulkuneuvon päällikölle, omistajalle ja haltijalle on selvää, mikä velvoite ja sanktion uhka häntä milloinkin koskee. Esityksen perusteluja on jatkovalmistelussa täydennetty tältä osin. Kaikista rekisteröintirikkomuksista voitaisiin jatkossa määrätä vain liikennevirhemaksu, eikä rekisteröintitodistuksen tai koetunnuksen puutteesta voisi tuomita enää sakkoa. Tämä muutosesityksen yhdenmukaistamisen tavoite vaikuttaa oikeusministeriön näkemyksen mukaan perustellulta.

Esityksen säätämisjärjestystä koskevien perustelujen mukaan sanktiosääntelyyn (123 ja 124 §:t) tehtävillä muutoksilla edistettäisiin yhdenvertaisuutta, kun liikennevirhemaksun määrä olisi jatkossa sama riippumatta siitä, missä henkilö liikkuu ja rikotaanko nopeusrajoitusta kanavilla tai avattavilla silloilla liikuttaessa vai muulla vesialueella. Sääntely katsotaan esityksessä turvallisuuden kannalta välttämättömäksi ja oikeasuhtaiseksi. Oikeusministeriöllä ei ole tästä pyrkimyksestä yhdenvertaisuuteen huomautettavaa. Nopeusrajoitusten rikkomisesta säätäminen yhdessä pykälässä vaikuttaa perustellulta (123 §:stä on ehdotuksessa poistettu viittaus 35 §:ään).

Henkilötietojen suoja

Oikeusministeriö kiinnitti esitysluonnoksesta 5.2.2021 antamassaan lausunnossa huomiota henkilötietojen käsittelyä koskevilta osin ehdotuksen perusteluihin. Lausunnossa katsottiin, että esityksen perusteluita tulisi täydentää henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteiden, perustuslakivaliokunnan perustuslain 10 §:ää koskevan lausuntokäytännön huomioon ottamisen sekä tietosuoja-asetukseen sisältyvän kansallisen liikkumavaran käytön osalta. Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota

myös siihen, että esityksessä tulisi arvioida tarkemmin 102 §:n suhdetta yleiseen tietosuoja-asetukseen. Oikeusministeriö toteaa, että henkilötietojen käsittelyä koskevilta osin sen liikenne- ja viestintäministeriölle antama lausunto on riittävällä tavalla otettu huomioon, eikä sillä ole tältä osin huomautettavaa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lausuntovaiheen jälkeen esitykseen lisättyyn 114 a §:än, joka koskisi vesikulkuneuvon omistusoikeutta osoittavaa varmennetta. Säännösehdotusta ei ole ollut mahdollista arvioida lausuntokierroksella. Pykälän 2 momentin mukaan vesikulkuneuvon omistaja voisi pyytää Liikenne- ja viestintävirastolta varmennetta. Varmenteen haltija (joko varmenteen pyytänyt vesikulkuneuvon rekisteriin merkitty omistaja tai taho, jolle varmenne on luovutettu) voisi varmenteen voimassaoloaikana tarkastaa rekisteritunnus-varmennekoodiparilla liikenneasioiden rekisteristä sähköisen yhteyden kautta vesikulkuneuvon omistajan etu- ja sukunimen sekä rekisteröintitoimenpiteiden kannalta tarpeelliset vesikulkuneuvon ja sen moottorin tiedot. Edellä mainittujen tietojen lisäksi palvelusta saisi tiedon varmennekoodista ja sen voimassaoloajasta. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että 2 momentissa säädettyjen vesikulkuneuvon omistajaa, vesikulkuneuvoa ja sen moottoria koskevien tietojen osalta kyse on liikenneasioiden rekisterin tietojen käsittelystä, josta säädetään liikenteen palveluista annetussa laissa.

Esityksessä tuodaan esiin, että liikenneasioiden rekisterin suhdetta tietosuoja-asetukseen on arvioitu hallituksen esityksessä laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 145/2017 vp). Säännöskohtaisissa perusteluissa on arvioitu, että varmenteesta ja sen käytön yhteydessä käsiteltävistä henkilötiedoista on kuitenkin tarve säätää erikseen, sillä kyse on vesikulkuneuvojen rekisteröintitoiminnan järjestämisestä ja siihen liittyvistä palveluista ja näiden yhteydessä tapahtuvista henkilötietojen käsittelytoimista, joihin ei ole aiemmin säädetyssä lainsäädännössä otettu kantaa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöskohtaisissa perusteluissa tai säätämisjärjestysperusteluissa ehdotettavaa säännöstä ei ole arvioitu tarkemmin suhteessa henkilötietojen suojaan perusoikeutena tai yleiseen tietosuoja-asetukseen. Tästä huolimatta oikeusministeriö katsoo, että ehdotettu säännös vaikuttaa asianmukaiselta ja ongelmattomalta.

Muut huomiot

Voimassa olevan lain 3 §:ssä säädetään määritelmistä. Nyt ehdotetun 114 a §:n 1 momentin mukaan varmenteella tarkoitetaan vesikulkuneuvon omistusoikeutta osoittavaa määräaikaista tunnistetta.

Säädösteknisenä huomiona oikeusministeriö toteaa, että varmenteen määritelmä voisi olla esityksessä ehdotetun sijaan tarkoituksenmukaisempaa sisällyttää vesiliikennelain määritelmiä koskevaan 3 §:n 2 momenttiin uudeksi kohdaksi.

Ehdotuksessa on, kuten todettua, joitakin uusia säännöksiä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että luovutusilmoitusta koskeva 115 a § vaikuttaisi vastaavan asiallisesti ajoneuvolain (82/2021) 106 §:ää luovutusilmoituksesta, mutta sanamuodot poikkeavat joiltakin osin toisistaan. Oikeusministeriö esittää harkittavaksi sanamuotojen yhtenäistämistä, ellei näille eroavaisuuksille ole perusteita.

Toisaalta esimerkiksi varmennetta koskien oikeusministeriö pitää tärkeänä sitä, että säännöstasolla (esitykseen lausuntokierroksen jälkeen lisätty 114 a §) säädetään varmenteen määräaikaisuudesta, kuten ehdotuksessa on tehty (vrt. ajoneuvolain 98 §).

Rekisteri-ilmoituksen tekemistä koskeva säännös (116 a §) on muuttunut lausuntokierroksen jälkeen. Säännöksen yhteydet hallinnon yleislakeihin on oikeusministeriön näkemyksen mukaan tunnistettu riittävällä tavalla ja sääntelyä voidaan pitää asianmukaisena.

Lisäksi oikeusministeriö huomautti luonnoksesta antamassaan lausunnossa muutoksenhakua koskevan sääntelyn (133 §) olevan vanhentunutta. Esitykseen on lisätty muutoksenhakua koskevan pykälän ajantasaistava ehdotus. Ehdotuksesta ei ole huomautettavaa.